

Глобальна економіка

Ми виходимо з припущення, що існує рівна однорідна поверхня, яка не має жодних географічних відмінностей. Місцеві економічні регіони – основні елементи глобальної економіки – зображені на рис. 8.4 у формі шестикутників. Для простоти, уявімо, що ці місцеві економіки повністю охоплюють чи вкривають географічну поверхню глобальної системи.

Місцеві економіки – основні компоненти комплексної взаємозалежної глобальної мережі економічних систем. Тому економічні системи – комплексні взаємозалежні мережі місцевих економічних регіонів. Кожна економічна система відрізняється від інших видами, інтенсивністю, глибиною та складністю зв'язків і взаємозалежностей між місцевими економічними регіонами, які входять до цієї системи. Іншими словами, економічні системи – це системи економічно інтегрованих місцевих економік.

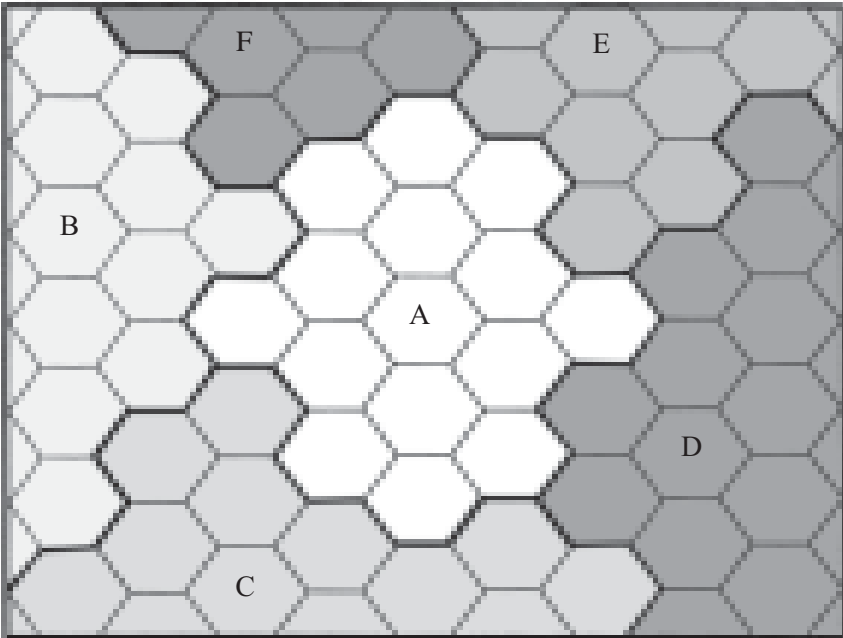

Рис. 8.4. Регіональна перспектива: глобальна мережа економічних систем

На рис. 8.4 кожна затемнена область зображає економічну систему, яка складається з мережі місцевих економік (системи А – Е). Отже, ця ілюстрація відтворює глобальну економіку, що складається з мережі економічних систем, які охоплюють земну кулю.

Глобальні економічні системи – не відокремлені, незалежні, автономні економіки націоналістичної парадигми. Кордони економічних систем не чітко окреслені або строго визначені, як у націоналістичній моделі. Чітко визначених кордонів, зображених на рис. 8.4, насправді не існує. Економічні кордони є радше розмитими, оскільки економічні системи та місцеві економіки постійно трансформуються та зливаються одна з одною, унеможливаючи будь-яке картографічне відображення цього явища. Між економічними системами немає жодної чіткої демаркаційної лінії, на якій можна було б звести торговельні бар'єри або обмежити рух чинників виробництва, товарів та послуг. Торговельні бар'єри є радше творінням політики та політичних юрис-

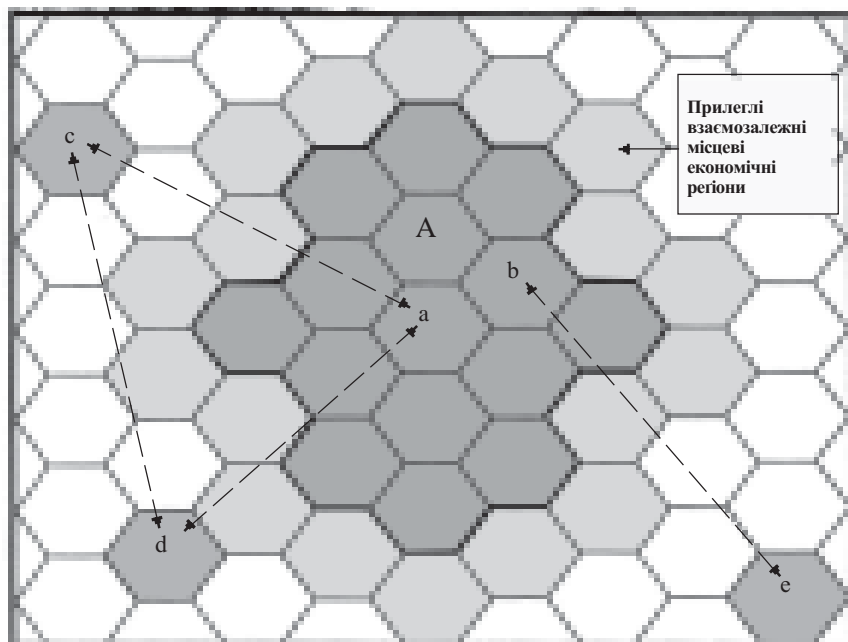

Рис. 8.5. Регіональна перспектива: глобальна економічна взаємозалежність

дикцій, які існують у місцях завантаження та відвантаження товарів у межах держави, або ж наслідком загрози санкцій та контрзаходів.

Місцеві економіки та їхні економічні системи характеризуються високим рівнем взаємозалежності з сусідніми економічними регіонами, частковою причиною цього є спільні кордони та географічна близькість. Наприклад, на рис. 8.5 більшість місцевих економічних регіонів в економічній системі А межує та має спільні кордони з місцевими економічними регіонами інших економічних систем (за темнені регіони прилягають до виділеної економічної системи).

Зображення глобальної економіки як комплексної мережі економічних систем із сильною взаємозалежністю та ефективними зв'язками, спричиненими близькістю систем, корисне, але неточне. Економічна дійсність набагато складніша. Інтенсивність взаємозалежностей між національними системами – не наслідок їхньої близькості чи подібності, а результат впливу ринків, ресурсів, переваг собівартості, технологій, глобальної політики та конфліктів, історії тощо. Два чи більше економічні регіони, розташовані в різних еко-

номічних системах, можуть взаємодіяти через економічні взаємовідносини так само тісно і глибоко, як сусідні місцеві економіки в сусідніх економічних системах. На рис. 8.5 це показано стрілочками, які з'єднують віддалений місцевий економічний регіон *e* (затемнений) із місцевим економічним регіоном *v* економічної системи А.

Ще один важливий момент – те, що економічні відносини й економічна взаємозалежність між місцевими економіками різних економічних систем у глобальній економіці наприкінці ХХ ст. не обмежується лише їхньою подібністю.

Ця взаємозалежність також не зводиться лише до двосторонніх відносин між місцевими економіками, вони можуть бути і тресторонніми (рис. 8.5; регіони *a*, *c* і *d*), і багатосторонніми (взаємозв'язки між великою кількістю економічних регіонів різних суміжних і несуміжних економічних систем). Ці складні зразки несуміжної взаємозалежності є важливим аспектом сучасної та майбутньої глобальної економіки.

За межами взаємозалежності: економічна інтеграція

Термін “*економічна інтеграція*” має два значення в економічній літературі. Перше значення ґрунтується на взаємозалежності промислових секторів в економіці та вертикальній і горизонтальній інтеграції галузей. Друге значення – об'єднання економічної діяльності, особливо торгівлі кількох країн, наприклад, через створення вільних торговельних зон, митних союзів, спільних ринків і економічних союзів [3]. Перше значення – економічне, друге – належить до концепцій політекономії. У нашому дослідженні ми здебільшого використовуватимемо економічне значення цього терміну.

Інтеграцію економік та економічних систем спостерігаємо тоді, коли один або більше економічних регіонів стають невід'ємною частиною двох різних економічних систем. За відсутності юридично встановлених кордонів, сусідні економічні системи можуть інтегруватись або зливатись, при цьому певні місцеві економіки стають частинами кожної з них, керованими спільно.

На рис. 8.6 економічний регіон *X* є частиною двох економічних систем. Ці дві системи – економічно інтегровані. Хоча на рис. 8.6 зображено лише один спільний економічний регіон, інтеграція двох

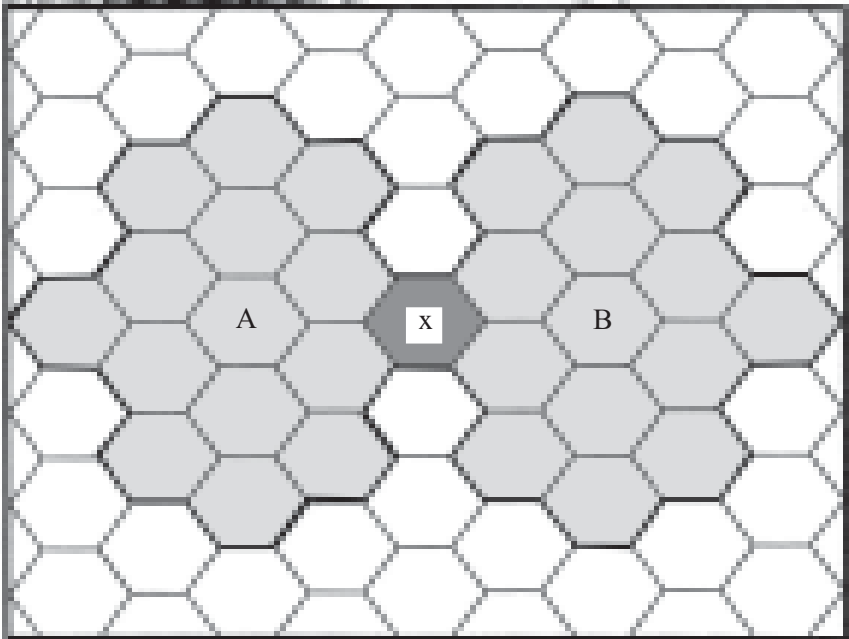

Рис. 8.6. Регіональна перспектива: економічна інтеграція

(або більше) економічних систем може торкнутися багатьох місцевих економік (рис. 8.7). Справді, зі зростанням мотивації та динаміки економічної інтеграції, економічні системи можуть об'єднуватися зі зростанням економічних зв'язків, що пересилають внутрішні взаємозалежності, які зараз розокремлюють системи.

Близькість і подібність не є обов'язковими для економічної інтеграції. На рис. 8.7 стрілочками зображено економічну інтеграцію між трьома несусідніми економічними регіонами (x , y і z) різних економічних систем глобальної економіки.

Ці види взаємозалежності та інтеграції економічних систем і місцевих економік формують погляд на глобальну економіку, абсолютно протилежний до націоналістичної парадигми.

За цим новим поглядом, міжнародна економіка – це глобальна мережа взаємозалежних та економічно інтегрованих економічних систем та їхніх складників – місцевих регіонів.

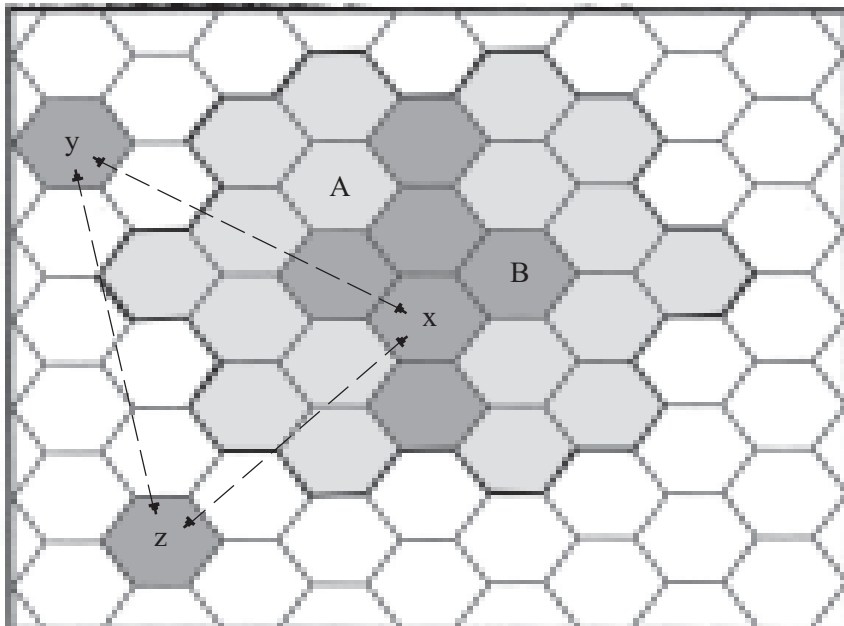

Рис. 8.7. Регіональна перспектива: інтеграція економічних систем